

kupejih po naših železnicah in je pristavila: »Iz dna srca sem zahvalila Boža, ko sem zopet sedla na ruski vlak.«

Glavna udobnost ruskih vlakov je — postelja, ki na njej zlekneš svoje ude, nemoteno zaspiš in počivaš v jutro, dokler se ti zljubi. Sedežem so dali kot naslonjalo steno, ki se dvigne ter pritrdi z močnimi peresi in palicami; spodaj (»vnizú«) nastane ležišče in meter višje drugo (»na vjehú«). Taka ležišča prirede tudi ob oknih. Na večer se cel voz pretvori v veliko spalnico. Domačin prinese s seboj mnogo posteljnega perila; saj bo v istem kupeju stanoval morebiti nekaj dni. V zahodnih gubernijah si more vsakdo za 50 kopejk izposoditi posteljo: žimnico z rjuho, zglavje in odejo. Dohodki od izposojene oprave se stekajo v preskrbovalni sklad železničarskih vdov in sirot. Če ponoči dobro počiješ, izvršuješ tudi dobro delo v korist nepreskrbljenim sirotam. Ni čudno, da je Rusu vseeno, se-li vozi podnevi ali ponoči. Marsikdo, ki bi se podnevi dolgočasil ob nepreglednih planjavah, se vozi ponoči. Celo praktični Baedeker svetuje turistom, ki potujejo iz Petrograda v Moskvo, naj sedejo na večerni vlak, da so zjutraj že na cilju.

Za sosede sem dobil častnike, ki se jih v 2. razredu vozi posebno veliko. Nosijo zelenkasto uniformo; sabljo so si pripasali na dolgo jermenje. S sopotniki malo govore, pač pa pridno prebirajo časopise. Čudil sem se, da ruski vojaki, največ seveda oficirji, s tako vnemo bero časnike.

Ko sem se ustanovil na vrhnjem ležišču, sem sedel na rob in pričel pisati beležke. Moj spodnji sosed se je poslovil od svojcev in hotel na svoj sedež; ker pa so mu bile napoti moje nože, se mi je nasmehnil: »Vi pa sedite kakor na aeroplanu.« Prusak bi se bil razkoračil ter

mi očital neolikanost, Rus pa mi je stvar dopovedal na preprost način. Seveda sem se brž premaknil in izgovarjal: »Izvinite! (Oprostite!)« Častnik pa je zamahnil z roko in pripomnil: »Ničevó!«

Beseda »ničevó« — mi bi rekli: »Nič ne de!« — se križem Rusije sliši nešteto krat. Pravijo, da je »ničevó« značilen za Rusa. Če si po nesreči koga dregnil in se opravičuješ, ti odgovori: »Ničevó!« Pa tudi, če koga ozmerjaš, se ti zasmije: »Ničevó!« Če je kdo zapil ali zaigral denar, se tolaži z »ničevó«. Če so koga zaprli in obsodili, reče brezbrizno: »Ničevó.« Z »ničevó« izgovarja Rus lenobo, netočnost, počasnost.

Meščan je najel kočijaža. Ta se je napil vodke. Gospod ga ogovori: »Izvošček, ti si pijan.« — »Ničevó.« — »Zamudil si pol ure.« — »Ničevó.« — »Tvoj konj je staro kljuse.« — »Ničevó.« — »Glej, padel si v blato; ves umazan si.« — »Ničevó.« — Vozita se dalje. Karéta se ziblje z ene na drugo stran ceste. »Vozi pametneje!« opomni gospod voznika. — »Ničevó.« — »Kje imaš knut? Gotovo si ga zgubil.« — »Ničevó.« — Slednjič se prevrnela v jarek. »Durák stari!« se razjezi meščan. — »Ničevó, bárin, ničevó!« se izgovarja izvošček. Tedaj vzkipi gospod: »Čort vazmí tebjá!« — Odgovor: »Ničevó!«

Ista beseda ima tudi pozitiven pomen. Mož, ki izgovarja to besedo, je energičen, neodjenljiv. Naj se zgodi, kar hoče, on vztraja in vrši svojo dolžnost; ne straši ga trpljenje in trud, ne omaje ga bolest, ne starejo ga udarci usode. »V tej besedici lahko leži heroizem, največje samozatajevanje in pogum, ki žene naravnost v smrt. V tej preprosti besedi je skrita velika sila ruskega plemena.«¹

(Dalje.)

¹ B. Vošnjak, Na razsvitu, str. 159.

FRANCE BEVK: ČRTICE.

ZLO.

V vlaku, ki je bežal čez zasneženo, na visoko zasneženo planjavo, smo sedeli in deloma molčali. Tuptam se je kateremu ukral vzdih ali ušel pogled skozi okno v gosto naletavajočo množico snežink, nepregledno, tja do sive daljave se raztezajočo. Kot bi nosili vsi nekaj na sebi, česar ne smemo razodeti drug drugemu ali ne znamo povedati v tem človeškem, jecljajočem jeziku.

Ob oknu vojak-sanitejec, na drugi klopi je ležal vojak-infanterist. Poleg sanitejca stara ženica z žalostnimi očmi in rokami na kolenih in jaz. Še par ženic, debela gospodična s topim pogledom in cajno na kolenih. Poleg nje vojak z mladimi brčicami in še nekaj drugih ljudi; med njimi žena iz Istre, ki se pelje z obiska od sina, in rdečeličen vojak.

Na postaji v ozki dolinici, kjer se komaj vidi

kos neba, je vstopilo nekaj ljudi in zasedlo begajočih pogledov prostore. Nekí mož plahega pogleda se je usedel k nogam ležečega vojaka. Ta je skrčil noge k sebi in prestrašeno pogledal. Sanitejec je vstal in zamahnil z roko vojaku, naj se razpoloži po klopi, onemu pa, naj se odstrani. Opravičil se je:

»Er ist krank!« Pokazal je na ležečega. Mož s plahim pogledom se je počasi dvignil. Sosed, ki mu je sedel nasproti, je pa rekel: »Tudi ta je plačal! Vstane naj, kaj leži!«

»Bolan je!« sem pojasnil.

Pogledali so nanj vsi, celo iz sosednjih prostorov so se obrnile glave nanj in ga motrile. Imel je velike, neznane groze polne oči, ki so me s prvim trenutkom zanimale, kot da mi imajo mnogo povedati. Na visokem čelu trudnost in po licih. V potezah krož ust in v bradi, prišpičeni na nemški način, bolest in vse skup pomešano s hlastnim nemirom.

»Geisteskrank!« je pojasnil sanitejec, potipal mu žilo, poslušal sapo in pogledal na majhen toplomer, ki ga je imel v žepu.

Ženica se je nagnila k meni z boječimi očmi, kot bi nekaj slutila: »Kaj je?«

»Blazen je.«

Sklenila je suhi, žilasti roki. Bolnik je rahlo zaprl oči.

»Ali ... tam ... gori? ...«

»Da! Marsikateri ... Jaz bi tudi! ... Kake sledove bo pustilo v marsikateri duši, za celo življenje: polblaznost, živčni napadi in drugo ... Mnogo, največ jih bo moralno podivjanih. Redki so oni jekleni ljudje, ki bodo izšli nedotaknjeni.

Mlada gospa mi je pripovedovala: »Moj mož plane iz spanja in tresoč se kriči: — Vidim ga, vidim! Jój! — Jaz: — Koga vidiš? — On: — Njega, njega, obešenca! Kako me gleda, jój, kako me gleda z rdečimi, izbuljenimi očmi, kot strta miš! Ta zabuhel obraz! Viseče roke! Kaj si zakrivil, ko imaš komaj dvanajst let? Pusti me! Pa le, kako me gleda, kot da me česa toži! ... — Ko se je predramil, ni hotel vedeti ničesar o tem. Sploh o ničemer. — Nič! Nič! Dosti! Pusti me tudi ti! Ne vem ničesar! Bil sem, bil, bil do omotice, nezavedno in strašno ... Ne vem ničesar! — Tako je pravila mlada gospa.

Hudo je vse to in zlo, kar se glasno govori, kar se šepeta in v sanjah blede, in vse tisto, kar se niti sanjati ne sme, za kar ne vemo imena in ne dobimo besed! ...«

Nekateri so poslušali. Vojak z malimi brčicami je nategnil obraz v značilni izraz, s katerim

vojak prezira civilista, in je rekel: »Vsakdo naj bi poskusil!«

Mož, ki je sedel poleg mene, je uprl v vojaka strčé svoje sive oči in ni rekel ničesar. Vojak je čutil odgovor teh oči in je pogledal skozi okno.

Rdečelični vojak, ki sedi zadaj, se vtakne v pogovor.

»Hudo? Kaj je hudo? Mraz in lakota, mokrota, trda tla — to je zlo! Ono, kar pravite Vi, to ni nič! To ni nič! Kdor znori ... kaj bi mu dejal? Samo eden me je oplazil po rokavu in — to me je ujezilo, da ... ne smem reči, kaj in ne koliko ... Zdaj grem nazaj ... Ranjen sem, a vrnem jim! ... Zlato svetinjo si zaslužim!«

Vojak z rdečimi lici je pripovedoval na široko, pri tem so se mu grobe poteze krož ust le še bolj razširile ... Skoraj kričal je in bolnik je planil pokonci. Ljudje so ga gledali, nevoščljivi mu za zlato svetinjo, in so ga hvalili. Drugi so molčali.

»A? Kaj pravite? Da! Tak mora biti vojak! Tak! ...« Gledal je po obrazih, da bi žele pohvalo in začudenje. Lica so se mu svetila.

»Oh, jej!« Ženica je vzdihnila in pogledala skozi okno. Sneg, neprestano se nasipajoč ... Ob straneh visoke bele stene. Kupi snega mimo oken. Tu tam so stali v snegu kidajoči delavci in zrlí za vlakom, celo ženske so bile vmes. Premrlih rok in obrazov in vendar se smehljajo in pozdravljajo, naslonjeni na lopate in zaviti v plašče ali žakljevine. Snežinke so jim primrzile na telo.

Pogledal sem ženico z dolgim pogledom in tisti trenutek me je obvladala blazna misel, da bi razbral vsebino teh neštevilnih in različnih gub na njenem obrazu.

»Kaj je?«

»Nič!« Splašila se je mojega vprašanja. Potem se je obrnila do mene. Kakšne so bile njene oči! ... »Ali — bo moral tudi moj Pavel? ...« Beseda se ji je tresla in pogled in roke. Jok je stopil na tenke, brezkrvne, drhteče ustne.

»Tudi!«

»Ah! ...« Jok se je utrgal, kot se zlomi veja z drevesa. Drugi se niso zmenili za naju, ali zato, ker je jok priskuten, ali zato, ker so poslušali anekdoto, ki jo je pripovedoval vojak. »Saj ne bo! Saj ne bo! On ne bo mogel ... Poznam ga! Razjokal se bo nad vsem in ne bo ... Moj dobri Pavel!«

»Mora!«

»Ali ga nisem učila? Če premislim: mnogo sem ga učila! Ali nima dovolj globoko v svojem srcu? ... Učila sem ga, kar je v moji vesti in

v katekizmu ... in je verjel! — Sem ga učila napačno? Mislim: ni slab! Bog ve, kako je ... Kadar je mir, bi bilo kaznivo.«

»Aj!« — Pogledal sem jo z nasmehom; ona pa je gledala name s pogledom, kot bi nečesa prosila, povedala misel, ki nima dna v svoji čudežni tajnosti in bolesti in teži na njene materske prsi.

»Vedno mislim na to. Noč in dan mi ne da miru! ... Rekla sem mu, naj moli! 'Molim,' je dejal, 'molim, kot moli razbojnik, preden napade.' Ko bi vedel človek, kaj bo tam, saj veste ...«

Zunaj je švigalo mimo oken gosto zasneženo smrečje ...

»Jaz nisem kriva! Jaz sem ga učila! Kdo bo odgovoren zanj v večnosti? Če ... Mi smo ljudje! Vsi zmotljivi ... vsi ... vsi! Drug drugega tiramo, tiramo! Kam? ... Saj oni ne vedo, ne vedo!«

Njen glas je bil mil, tožeč, lomeč se, opravičujoč, njen pogled trepetanje, kot da vidi najdražje za las viseti nad prepadom brezdanjega, nerazumljivega. Kdo je kriv? Kdo nekriv? Vsa ta prerivajoča se množica strasti, tiranja, kljuvanja čuvstev, slasti mesa in krvi — nekaznovana? Tirajoči, tirani, prostovoljni — ti vsi — kam? — Težko mi je bilo. Dvom, ki je visel nad mano že prej, me je pritisnil ... Zaprite in zapečatite evangelije! Iztrgajte srca!

»Mora! Mora nima odgovornosti!« sem rekel.

»Da! Mora! Kaj so napravili prvi kristjani, ko so jim ukazali, naj molijo žival? ... Kaj lakota, kuga, mraz, trpljenje! To ni zlo! Vse bi prestal in dostal! — A tam? Kdo je pogledal tja zadaj? ... Kdo je tam povprašal? ... In ... in če ne stori, kar mora, ampak, kar more? Ali ni razločka? Ali je v besedi vojna že vesoljno odpuščanje? Kdo je postavil meje, če ne Bog? ... To je zlo, zlo!«

ODPRTO OKNO.

Svetle stene salona so pričele dobivati temnejšo barvo. Na obraze nam je padala senca. Skozi odprto okno se je jel usipati mrak v sobo. Obrnili smo se tja.

»Zaprem okno. Mrak je.«

»Ni treba. Pustite!«

»Ne, zaprem! Ni dobro tako.«

»Ne! Prijetno je tako!« je pritrdil moj temni prijatelj in gospa se je oddaljila.

Zunaj cesta in ob cesti drevje, ki se je belilo v cvetju kakor posuto s snegom. Za cesto polje in skoraj se ni več ločila iz mraka njiva

Sklonjena je bila. Z rokami je zakrivala obraz. Solze so ji kapale na krilo.

»Umirite se!« sem dejal. Potem sem dolgo iskal besed. »Čudno je! ... Ne smemo misliti in ... Ah! Kaj je dobro in častno? Čudovito sta se spletla Kristus in Protikristus, da ne ločimo obrazov ... Pojmi so prevrženi, zmisel besed je drugačen ... Ne smemo imenovati! Vse eno veliko pritajeno govorjenje ... Še je v nas morda mnogo lepega ... pa ne znamo ... jecljamo ... lažemo ... molčimo ... Samo v materinskih srcih je še dobro in častno! Tudi Vaš Pavel se bo spomnil. In v tem spominu bo spoved in odpuščanje radi Vas. Kdor išče in hoče krvi ... ta! Da, ta! Na lastno vest, na lasten odgovor bi ne gromadil obtožb! ... Gorje mu, ki bo moral dati odgovor! ... Vsi ti brezverni in brezumni! ... Pomirite se! Pavel si ne bo zaslužil zlate svetinje!«

»In vendar ... in vendar? ...« Ženica je gledala name, kot da ima nekaj reči, a ne more in ne zna ...

»Razumem! Strah je v nas! In če bi ne bilo tega sramotnega znamenja na ljudeh, bi bili brez moči ... Stroj razdrobi roko, ki poseže vanj ... Če bi nam postavili malika na trg? A? ...«

»Zlo!«

Zajokala je skoraj na glas in si zakrila oči. Ljudje so postali pozorni. Vojak z rdečimi lici vpraša:

»Kaj joče?«

»Nič! Za sinom!« ...

Molk. Par pogledov radovednosti in sočutja. Vojak je pripovedoval dalje.

Ženica je utihnila in si brisala oči. Bolnik se je hipoma dvignil in strmел skozi šipe z groznim pogledom ... Sneg je prenehal. Skozi oblake je predrlo solnce in sijalo rdečekrvavo. Sanitejec je pomiril vojaka, ki se je ulegel, z očmi vedno uprtimi v okno.

od njive, le bele lise cvetočega drevja so se še svetile in umirale kakor pastirski ognji na širni planjavi. Zadaj holmi, kjer so se posameznosti popolnoma izgubljale v mrak. Samo na vrhu najbližjega holma se je svetilo nekaj belega in luč. Na najvišjem hribu zadaj je blestel zadnji sled snega in po levem pobočju se je razlivala ogromna višnjeva senca. Nad obzorjem je tlela lahna rdečkasta svetloba, ki je prehajala v ozkem pasu za debel sklad oblakov, raztegnjenih nad gorami v čudovito ravni črti kot tram, na katerem leži temno nebo. Na desni pa je izza gore lizal v